

L'APORTACIÓ AL TERRITORI ES
 CLAU COM LA VISIÓ EMPRESARIAL

Antoni Castiella i
 Josep M. Lluzano

Professors del departament
 de Ciències Socials d'ESADE

Caixes, obra social i territori

El fet que Caixa Manresa hagi acabat de publicar un llibre sobre tot el procés de creació de Món Sant Benet ens ha obligat a reflexionar no tan sols sobre la construcció de projectes i els processos de lideratge social-empresarial, sinó també sobre el món de les caixes i la diversitat dels seus models. Hi hem retornat sovint, aquests dies, en assistir a tota la informació que generen les caixes, les seves fusions, les seves no fusions, i la seva organització sectorial (tant a Catalunya com a Espanya). Diguem d'entrada que només parlem com a espectadors, i que en absolut som experts ni en entitats financeres ni en el sector. Però no ens sentim espectadors distants i aseptics, perquè les caixes són entitats molt importants i, fins al dia d'avui, són un element clau i molt valorat per al desenvolupament econòmic, social i cultural del nostre país.

DIEM AIXÒ PERQUÈ ENS RESULTA MOLT SIGNIFICATIU que en la informació que arriba ara a la premsa gairebé mai arriba informació sobre el que suposa la nova situació per a l'obra social. Entenguem-nos: si hi ha en joc la viabilitat econòmica present o futura de les entitats, cal començar per aquí. Sense viabilitat econòmica no hi ha obra social, solidaritat ni res que s'hi assembli. Però transmetre a l'opinió pública la qüestió del repte del futur de les caixes inclou també parlar de l'obra social i del seu compromís amb el territori, més enllà de l'assignació de percentatges de gestió o de la circumstancial i comprensible retallada de pressupost. Creiem que una caixa no és simplement un banc sense accionistes i amb obra social, com ens va dir una vegada una persona que hi tenia responsabilitats. Aquesta afirmació fins i tot podria ser plausible si el que es vol és posar en relleu —potser de manera maldestra— que gestionar una caixa no es pot confondre amb una mena de paternalisme poc eficient i poc rigorós. Ara, afirmacions d'aquesta mena són un àcid dissolvent per a una de les grans raons de ser de les caixes —si més no fins ara— i que és alhora un dels seus trets diferenciadors: el compromís amb el territori on operen, cosa que inclou però va més enllà de les clàssiques apel·lacions a la qualitat en el servei.

ELS PROCESSOS DE CANVI QUE S'ESTAN ESDEVENINT en el món financer són molt complexos, i som conscients que no es pot fer (i explicar) tot alhora: ni ho esperem ni ho demanem. Més encara: en algun moment fins i tot pot no ser convenient fer-ho. No és aquesta la qüestió. Ni és la qüestió el debat conjuntural sobre si pugem o baixem els pressupostos de les obres socials. La qüestió és si de cara a l'opinió pública, quan es parla del futur de les caixes, només s'ha de parlar de ràtios, volum, prejubiliacions i del FROB. Que cal una reconversió del sector sembla fora de discussió. Però què vol dir parlar de reconversió? El debat sobre els nous models de caixes que ens calen inclou aclarir si això vol dir també parlar substantivament, complementàriament o perifèricament del model d'obra social (que en el futur no hauria de ser percebuda com una regadora d'euros i/o una exhibició de musculatura) i del seu grau de compromís amb el territori.

ARA BÉ, EXPLICAR EL COMPROMÍS AMB EL TERRITORI demana de les caixes que siguin capaces de pensar-lo: una caixa sembla que hauria de ser una entitat financera (no caldria sinó!)... capaç de pensar el territori i de comprometre-s'hi. De tenir la seva pròpia visió i de decidir quin vincle vol tenir amb la seva gent. Una visió que ha d'estar curulla com la que més de

ANTHONY GARNER

rigor, eficàcia i eficiència. Però una visió que ha d'estar amarada d'estimació, afecte i voluntat de servei al territori, com vàrem poder constatar en fer l'esmentat llibre. Creiem que l'estimació i el compromís envers el territori i la seva gent són, per a una caixa, referents tan rellevants com l'ambició, la visió, la voluntat d'excel·lència en el projecte empresarial i el rigor i l'eficàcia en la gestió.

Una caixa ha de ser capaç d'elaborar una comprensió i un discurs propis sobre el territori on opera i els reptes (econòmics, socials, culturals...) que té i, consegüentment, sobre quina pot ser la seva contribució a millorar-lo o desenvolupar-lo

I AIXÒ ENS PORTA A UNA DARRERA CONSIDERACIÓ. Des del nostre punt de vista, un territori no és simplement un contenidor per dur a terme l'inici que seria realment important: l'activitat econòmico-financera. Una caixa ha de ser capaç d'elaborar una comprensió i un discurs propis sobre el territori on opera i els reptes (econòmics, socials, culturals...) que té i, consegüentment, sobre quina pot ser la seva contribució a millorar-lo o desenvolupar-lo. Una caixa ha de tenir (a banda d'una consciència clara sobre els seus interessos i la seva estratègia, com és obvi) una lectura pròpia sobre quin és l'interès general del territori, i a partir d'aquí ha de poder identificar quina vol que sigui la seva aportació i quin servei hi vol realitzar. La gran temptació de totes les parts implicades —ho hem pogut constatar fefament en alguns casos lamentables— és creure que definir l'interès general és patrimoni exclusiu dels polítics i de la resta d'actors socials i que, per tant, el seu servei al territori es redueix a estar al servei dels polítics que hi exerceixen el poder o fer periòdicament aportacions captives al món associatiu. El debat sobre el futur de les caixes, en canvi, creiem que hauria d'incloure també una mínima deliberació sobre els nous o no tan nous models d'obra social emergents, cosa que hauria d'anar molt més enllà de la mera informació sobre els percentatges d'assignació de pressupostos que corresponen a cada àmbit local.